

**Основно училище
„Св.Св.Кирил и Методий”**

с/Ведраре, общ. Карлово, ул. "Девета" № 2, ☎тел/факс 03138/2015/2134, e-mail
ou_ciril_and_metodii@yahoo.com

**УТВЪРЖДАВАМ:
Директор: Таня Ганчева**

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ
НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА
УЧИЛИЩЕ**

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование, приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №10/10.09.2021 г. и утвърдена със заповед на директора №РД-10-561/10.09.2021 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „ Св. св. Кирил и Методий“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013- 2020)
- СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА
- РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 – 2020 Г./
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 – 2020 Г./;
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030);
- КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.
- ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилията им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;

3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. **Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ "Св. св. Кирил и Методий"** чрез:
  - анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система,
  - идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях ;
  - планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;
2. **Интервенция** срещу преждевременното напускане на училище чрез:
  - 2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.
  - 2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество .
3. Политики за **компенсиране** на ефекта от преждевременното напускане на училище - Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я ;
  - завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение;
  - създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
  - Кариерното ориентиране и консултиране засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;

Социално-икономически причини:

- ✓ Лошото качество на живот на определени социални слоеве;
- ✓ Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (тетрадки, дрехи, храна);
- ✓ Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- ✓ Използване на детето, непосещаващо училище като трудов ресурс (подпомага семейния бюджет или участие в домакинската работа.);

Образователните причини:

- ✓ затрудненията при усвояване на учебния материал;
- ✓ слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- ✓ наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;

Етнокултурни причини:

- ✓ по-ранното стъпване в брак;
- ✓ страх на родителите поради опасност от откраждане;
- ✓ по-ниска ценност на образованието;

Психологически причини:

- ✓ Чувство за неуспех;
- ✓ Неувереност в себе си;
- ✓ Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

Институционални причини:

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище

- ✓ Причини, свързани със здравния статус; В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища.

ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ с. Ведраре е училище, в което процентът на отпадналите ученици е минимален. Училищният анализ показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,

- **обратна връзка** с институции, родители, класни ръководители, ученици и учители,
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.
- **Идентифициране на рисковите фактори** – доклади и анализи на класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки , произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици ; по-ниска самооценка.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. Липса на грижи от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестри, както и за болни членове на семейството;

Мерки: Оказване на социална помощ – грижи за изхранването на тези деца от фирмата – доставчик на закуски и обяд;

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване на група за целодневна организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство и класни ръководители, и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. Чести конфликти между агресивни родители – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане.

Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, заложи в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- ✓ Предприемане на УЧИЛИЩНИ ПОЛИТИКИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ, подчинени на областната и общинска програма за образователна интеграция на децата и учениците от ромската общност община Карлово;
- ✓ УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на доклади от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;
- ✓ Координиране действията на класните ръководители с тези на училищното ръководство;

КВАЛИФИКАЦИЯ на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието :

- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците от агресия и насилие в училище;
- Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;

- ✓ Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
  - ✓ Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
  - ✓ Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
  - ✓ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
    - създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
    - насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
    - индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
    - участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
    - други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

- ✓ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа на политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище
- ✓ Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна среда.
- ✓ Поставяне на ученика в АКТИВНА ПОЗИЦИЯ по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;
- ✓ Превръщането на училището в ПРИЯТНО И ЖЕЛАНО МЯСТО за учениците чрез използване на ИНОВАТИВНИ педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;
- ✓ Извършване на ефективна ДИФЕРЕНЦИРАНА работа с учениците с намалена успеваемост;
- ✓ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;

Подготовка на учениците за продължаване на образованието, съобразно техните интереси и възможности.

- ✓ Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ОБРАЗОВАТЕЛНО-ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;
  - Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;
  - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
  - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ и работа с родителската общност :

- Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните общественно-икономически условия.
- Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.
- **ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ** – лекции и беседи свързани с обучението на учениците по:
  - Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
  - Сексуално образование и предпазване от СПИН.

Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно **СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ** в съвременните динамични общественно-икономически условия.

ИЗВЪНКЛАСНИ И ИЗВЪНУЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ – /Здравно образование –

допълнителна подготовка във ФУЧ/;

- създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик.

- Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;

- тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).

Спазване на Координационния механизъм за деца в риск.

- Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм;

- Формиране на екипи за разработване на дейностите по превенция от отпадане и залагането им в комплексната ПЛАНИРАЩА И ОТЧЕТНА ДОКУМЕНТАЦИЯ.

- Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция която работи с грижа за всеки ученик.